

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK: Dr. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára egész évre 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára : 24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai 5 évi kötelezettséggel egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra (viz-utca 5. sz.)

November 15-én.*

Komorán tekint szét magas Déva vára,
Hejh! a jobb időket mindhiába várja.
Éjféli időtájt kőfalára lebben
Egy-egy bús, haragvó kisérteti szellem,
S lépte zaja dobban ;
Haragos kedvében segít az időnek,
Neki fekszik egy-egy bemohosult kőnek
S letaszítja onnan.

Annyi sok év után — az idő nem feled —
Alig gyúl ki csillag a sötét vár felett,
Éppen úgy, mint régen, van mély, nehéz gyászban,
Felhő tartja a várt örökös homályban,
— Keret sötét képhez. —
Magas Déva várnak kialudt világa,
De megtört sugara szivekbe van zárva,
Vezeti a népet.

»Éjféli időtájt« . . . Nem hiszek mesének,
— Hanem az igazság soha sem ér véget.
Száznak aludnék meg börtönéjben vére,
Él az igazság, mert táplálkozik véle,
S ifjul az idővel.
Egy gondolat járja át az ember lelkét :
Igaz lehet a tan, mert megpecsételték
Drága könnyel, vérrel.

* Dávid Ferencz halálának évfordulója alkalmából.

Hitünk, ez a nagy kincs, hogy még így sem drága,
/ Fölvivjam-e *Ötet* tanubizonyosságra? . . .
Nem, nem, aludjál csak, békén nyughatol már,
Mert mi is ott állunk a *csipkebokornál*,
S a szó másra válik:
»Eddig a kevésben mert hű voltál népem,
/ Ezután többre lesz bizodalom nékem,
Maradj hű halálig!«

Hát halálig? . . . És ha nehéz idők járnak,
Nem lehet, nem szabad oszolni a nyájnak? . . .
Ki e kérdést teszi, hadd jusson eszébe,
Meghajlik-e a tölgy zivatarba', szélbe'? . . .
Avagy talán nyárba
Változik-e egyet a kemény sziklának
Felülete, színe, hogyha reá támad
A felhő villáma? . . .

/ Nem, nem, önmagához hiv marad a lélek,
Az a feltámadás soha sem ér véget,
Sem a derüs fényben, sem a borus árnyban,
Mert ott gyökerezik a *hitszabadságban*.
Ott nőtt fel a fája,
A hová legföltöbb kincseinket rejtjük,
Védeni és óvni el sem is felejtjük,
— A »kicsiny világba'.«

Komorán sötétlik magas Déva vára,
Az a nehéz felhő gyászt terít reája.
Szenvedő lakója nem szenved már többet,
Egy parányi sirhant . . . mi is annál könnyebb? . . .
. . . . Még sok százév jó el,
Kőre-kő lebomlik, hullong porba veszve,
Hanem az *Eszmének* nem leszen keresztje,
— Harczol az idővel.

Tarcsafalvi Albert.

Unitárius kérdés.

Nekünk unitáriusoknak véghetetlen sokat kellett szenvednünk az elmúlt háromszáz esztendő alatt és nagyon sokat kell küzdenünk a negyedik százban. Akkor minden időszaknak meg volt egy-egy új csapása, elannyira, hogy a *tíz csapást* egy kis után-gondolással meglehetne nevezni.

De ne érintsük most a lebocsátott fátyolt. Hadd takarja el azt a sötét képet! Fojtsuk el azt a sohajt is, a melyet a magyar költő számunkra mondott el: Isten csodája, hogy még áll egyházunk.

Az Isten kegyelmes jósága s a székelynép legyőzhetlen bátorsága és kitartása! Ezek mentették meg Erdélyt a magyarságnak. Ezek mentették meg az unitárius egyházat magyar házáknak.

Szemünkre vetik, hogy kevesen vagyunk. Csoda hogy vagyunk, de miután vagyunk: lenni is akarunk, mert Magyarország-nak éppen olyan szüksége van unitáriusra, mint székelyre.

Az „unitárius vallásnak jövője van“, azt mondotta a legnagyobb élő magyar. De ezt a jövőt biztosítani kell: kitartó küzdelemmel, összetartó egyetértéssel. Ezért mindenkinek dolgozni és áldozni kell ott, a hová ötet Isten helyezte.

Nem hisszük, hogy akadna oly székely ember, a ki szégyenlené, hogy ő székely: azt sem hisszük, hogy akadna olyan unitárius, a ki szégyenlené megvallani, hogy unitárius. De tudjuk, hogy nagyon sok helyen még most is bámulva néznek az emberre, ha megtudják, hogy unitárius. Miért van ez? Azért, mert *nem tudják, hogy mi az unitárius vallás*

Ha ez igaz, akkor minden unitárius embernek készen kell lenni arra, hogy felvilágosítással tudjon szolgálni s enyésztesse el a sötétséget az emberek között. Ez mindnyájunk kötelessége.

Erre mi, mint szerkesztői az „Unitárius Közlönynek“, készséggel vállalkozunk s a mennyire lehet, segítünk hiveinknek azzal, hogy megvilágosítunk egy-egy unitárius kérdést. Mi abba járunk, hogy az Unitárius Közlöny legyen ébresztője a vallásos és erkölcsi érzésnek s tájékoztató az unitárius dolgokban.

Az 1894-ik évben minden hónapban egy *naptárt* fogunk adni, a melyben az unitárius egyházban eléfordult nevezetesebb események fel lesznek jegyezve. Gondoljuk, hogy ezzel minden olvasónknak szolgálatot teszünk.

Még csak azt említjük meg, hogy a Dávid Ferencz Egylet elhunyt érdemes alelnöke, a fejedelmi alapító Berde Mózsa s jelenleg működő két alelnökünk: közszeretben álló püspöknénk Ferencz Józsefné és ujonnan választott alelnök Hajós János úr arczképét

és a londoni leányiskola igazgatónöje Sharpe kisasszony és nyug. esperes Gyöngyösi István s mások arczképét közölni fogjuk.

Kérésünk, hogy legyen minden olvasónk szöszólója az „Unitárius Közlöny“-nek.

A mi kívánságunk valóban csekély, mert: egész évre csupán *1 frt 20 krt* (2 korona 40 fillér) kell fizetni az Unitárius Közlönyért.

Az egylet tagjai a lapot az *1 frt tagdíj* fejében kapják.

Alapítóinknak 1 frtért fogjuk küldeni az Unitárius Közlönyt.

Legyünk jó unitáriusok s pártoljuk irodalmát, mert az unitárius kérdéseket csak így lehet megoldani.

**Dr. Brassai Sámuel,
Boros György.**

A chicagói vallásparlament.

Egy éve mult már, mikor először jeleztük volt azt a nagyszabású tervet, a melyet a chicagói világkiállításra készítettek az összes vallások képviselői összehozására. A terv nagyszerűen megvalósult s a mennyire helyünk engedi, röviden ismertetjük. A parlamentet tizenhét felekezet tagjaiból alakult bizottság rendezte, és pedig feltűnő nagy sikerrel. Csodát keltő volt az a kép, a melyet csak a követek arca és öltözete festett a néző elébe. A szőke angol szász mellett a fekete afrikai, a keletiek és zsidók, a hinduk és törökök, a brahimok és budhisták; a Confucius, Mahomed és Zoriaster hívei mellett a Kristus követői, ezek között pedig a r. és görög katolikus mellett az unitárius, a kalvinista, a liberalis s az orthodox és pedig a férfiak a nőekkel vegyülve! A külszin pompáját csak a lélek egységének a nagyszerű összhangja multa felül. Az a hely valóban Isten háza és a menyország kapuja volt. Olyant a világ többször nem látott.

Először egyetemes érdekű dolgok voltak szőnyegen. Minde-
nik felekezetnek meg volt külön is a gyűlése. Az elnök egy swedenborgianus kijelentette, hogy a parlament Anglia, Skotia, Svéd-, Francia-, Német-, Török-, Görög-, Oroszország, Sweiz, Egyptom, Syria, India, Japán, China, Ceylon, Uj-Zeeland, Brazília, Canada képviselőiből áll. A megbeszélte tárgyak voltak: kijelentés, halhatatlanság, incarnatio, a vallás egyetemes elemei, a különböző vallásrendszerek, a vallás és erkölcs viszonya, házasság, nevelés, tudomány, bölcsészet, evolutio, zene, munka, kormányzás, béke, háboru s más hasonló tárgyak. A gyűlés sept. 11-én kezdődött s tizenhét napig tartott.

Az első napi szónokok voltak: Fechan érsek, Latas érsek (görög), Yu Quang Pung (confucianus), Dharmapala (budhista), Uivekananda (Brahmin), Tcheraz (örmény), Mozoomdar (hindu theista), Shibata (Shintoista japan), Kohler rabbi, több amerikai, köztük az unitárius Hale, Bonet-Maury (francia protestáns), Borsdorff gróf (német), Volkonsky herceg (orosz), Dr. von Bergen (svéd).

Egy délelőtti istentiszteletben szabad volt részt venni bárkinek. Az alkalmat felhasználták, kivált az orthodoxok, s váltig könyörögtek „a pogányok megtérítéséért.” Ugyanakkor egy katolikus pap egy feltűnően szűk látkörű felekezeties felolvasást tartott, melyben kinyilvánította, hogy az övé az egyedüli isteni valóság a földön. Erre egy hindut hívtak fel szólásra, a kinek azonban csupán öt percet engedtek, a mit ő arra használt, hogy elmondta a következő mesét:

Egy forrásbeli béka.

Csupán annyi időre foglalom el figyelmöket, a mig elmondok egy mesét, a melyben meg lesz magyarázva az a szűkkeblűség, a mellyel oly gyakran találkozunk s a melyik mindig s mindenütt olyan kellemetlen, s a melyiknek nagy része van abban, hogy a világ különböző vallásu hivei távol maradnak egymástól:

Volt egyszer egy béka, a mely egy mély forráskútban élt. Hogy jutott a kútba, nincs miért vizsgálunk, elég az, hogy ő más hazát soha sem ismert. Ott azokból a férgekből s egyéb állatokból táplálkozott, a melyeket a kútban talált, s jól meghizott rajtuk s megelégedett volt, azt híven, hogy az ő sorsa a legboldogabb s az ő lakása a legbámulatosabb a világon.

„Egyik napon egy másik béka, a melyiknek a tenger volt a lakóhelye, történetesen a kútba került. Az első béka úgy adta, mintha nem volna otthon, s felette mérgelődött a tolakodóra. No de csakhamar beszédbe ereszkedtek. Honnan jött ide, kérdi az első. A tengerből, felelt a másik. A tengerből, de hát az mi, az bizonyal nincsen akkora, mint ez a kút, s a hogy ezt kimondotta, elkezdett ugrálni egyik széléről a másikra, hogy megmutassa az idegennek, milyen nagy az ő kútja. Az igaz, szól a másik, de a tenger erősen nagy — sokkal, sokkalta nagyobb, mint a maga helye mindenestől fogva. Ezzel elkezdette magyarázni a tengert s a körülte levő nagy világot. De az első béka nagyon méltatlankodott, s újból elkezdett ugrálni, hogy a vendége meggyőződhessék, milyen nagy az ő kútja. Midőn a másik csak erősítette, hogy a tenger nagyobb s a körülte levő világ sokkal csodálatosabb, a béka méregbe jött s kijelentette, hogy ilyen kifejezést csak a használhat, a ki vagy tudatlan, vagy hazug.”

Ime, ez a historia! Látják benne a tanuságot. Bizony mi oly

nagyon hasonlítunk ahhoz a szegény békához! Én az én szük forrásomban élek, önök a magokéban, s minden vallás követője a sajátjában él, s ha egy idegen eljő s azt mondja, hogy a világ nagyobb, mint a mi káténk, vagy egyházunk, vagy vallásunk, mi megsértődünk s azonnal leültetjük őt mint hazugot. Vajha mindnyájan kikelhetnénk sötét forrásunkból s meglátnók, milyen nagy, milyen dicső az Isten, az emberiség, az igazság és a vallás világa. Akkor bizonynyal megszűnnénk egyenetlenkedni. Akkor — gondolom — úgy kezdenénk cselekedni, mint testvérek.

„Emlékezzünk!”

Kolozsvár, 1893 nov. 15-én.

T. Szerkesztőség!

Örömmel olvastam lapja legutolsó számában lelkes és lelkesítő felhívását a fennebbi czim alatt. Csakugyan szomorú az az emlékezet, mely a Dávid Ferencz halálához fűződik, de még szomorubb az, hogy ez emléket felhívás útján kell megújítani és nincs semmi mi azt élővé tegye közöttünk. Más eszmék mártyrjai ott vannak a vallásos kultuszban, de mi a mártyr emléke ellen vétünk, ha őt kultuszunk tárgyává tennők. Mit tegyünk hát, hogy mártyrunk emlékét méltólag megőrizzük? A t. Szerkesztő úr azt ajánlja, hogy „emlékezzünk és cselekedjünk“, s e végre rendezzünk Dávid Ferencz estélyeket. Minden esetre helyes, de ezzel még csak „emlékezzünk.“ Tegyük is. Tegyük a november 15-ike előtt való vasárnapot egyszersmindenkorra *Dávid Ferencz-vasárnap*rá, s ha más-kép nem, legalább egy hirdetés által tegyük említést évenként a mártyr életéről és haláláról minden templomunkban. Tegyük ez alkalommal valamit az ő eszméinek terjesztésére is. Tegyük minden templomunk ajtajába gyűjtő-tányérokat s áldozzunk e nap emlékének valamit. Ha csak 100 templomban gyűjtünk 100—100 krt, e 100 frttal a D. F. Egylet megismertetheti a dévai mártyr, annak eszméit, jellemét legalább 100 emberrel. Így hasznos és szép dolgot is cselekszünk s ezen felül meg lesz az a valami, mi a Dávid Ferencz emlékét minden évben megújítja közöttünk.

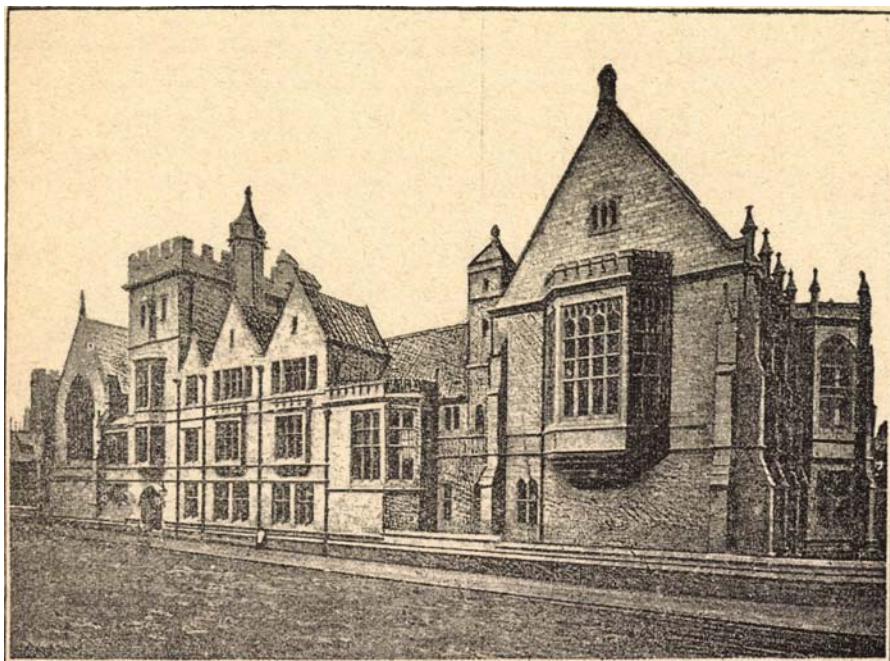
Levelem közzétételét lapjában kérve, maradok a t. Szerkesztőségnek alázatos szolgája

Gálf Lőrincz.

Manchester College Oxfordban.

(Képpel)

Ehez a képhez egy pár szavat csatolunk.

Három év alatt épült fel egy arra alkalmas helyen a Mansfield-roa-son, mely igen szép széles út. Közel hozzá van egy park s több szép kert s nem messze kezdődik a mező.

Az épület egy négyzet területen fekszik, melynek három oldala be van építve a College-al s másik a melléképületekkel. Az utczára épült rész közepén van a College s a déli szárnyon van az imaház, az északon a könyvtár.

A főbejáró a terony alatti kapun, egy díszes előcsarnokba vezet, melyből folyosó vezet jobbra magába a Collegeba, balra az imaházba nyíló tornácba, melyből a lépcsőzet vezet az első és második emeletre.

Az imaház két részből áll. Az emeleti részt reggeli kápolná-nak nevezik. Ebben van az orgona, mely egy asszony-ság ajándéka.

A főbejárótól jobbra van az igazgatói, tanulói, közös szoba, ruhatár stb., balra a végén van egy nagy tanterem és egy étterem.

Az első emeleten van az idősebb tanulók közös terme és a

tanároké. Ugyanitt van a bejáró a könyvtárba, mely az egyik legdíszesebb és legbecesebb része az intézetnek s egyetlen úr Tate Henrik, adományából épült. Hossza 80, szélessége 30 láb. Gyönyörű nagy ablakai vannak, melyek a képen legfeltünőbbek. A könyvtár jelenleg 17.000 műből áll. Az emeleten van három szoba.

Az intézet villanyfényvel van világítva, kivéve a folyósókat, a hol gázvilágítás van. A fűtés és szellőztetés tökéletes.

Általában csín, kényelem, egyszerűség és czélszerűség tekintetében az intézet kifogástalan.

Gyűlések után.

Ugy jő nekem, hogy egy nagy, mély állom volt az egész.

Egy fényes nagy palotában voltam. Elöl ült erdély fejedelme fényes bibor palástban. Balján egyszerű fekete palástban ült hű püspöke, a kit sorban követtek az esperesek, összesen tizenkettő, mert ott voltak a szilágy és krasznamegyeiek is. Jobbról csoportosultak pompás szinképet hnyújtó gazdag magyar nemesi öltönyeikben az ország jeles férfiai, köztük számos tudós, orvos, jogász tanárok és mások.

Elhangzott a megnyitó ima és halkan, csendesesen felemelkedett a püspök. Minden szem reá nézett, minden fül csak az ő hangját halotta: nagy időket élünk! Közelg a nap, midőn mindnyájan megfogunk próbáltatni, s remegve gondolok arra, hogy hányan maradnak a hivek. De csüggedni nem kell. Az én hitem erős. Isten velünk van és nem hágy el. Csak legyünk összetartók és hivek.

Midőn a püspök szava elhangzott, a nagy gyülekezet mély gondolatokba merülten, ülve maradt, mignem egy rokenszenves arczu, egy erős elszántságu székely nemes fel áll és egy kissé reszkető, de mégis határozott hangon így szól: „A méltányosság, az osztó igazság és lelkiismeretem parancsát követem, midőn ezennel végrendelem a magyar unitárius vallásközönséget egyetemes általános örökösömnek, minden ingó és ingatlan javaimban és jogaimban, kivétel nélkül.“ Az egész sereg össze néz, sokaknak arca elpirul, a fejedelem kissé felemelkedik székéből s úgy nyilvánítja magas tetszését. Suki, Augusztinovits, Farkas Sándor, Konez, Rédiger, Richmond, Kovács Dénes, Dersi János s még többen sietnek a férfi felé s kezét szoritnak vele.

A tanárok s a papok az elfogultságtól némán maradnak helyöken s várják a történeendőket.

Ekkor, mintha csak egy varázsütésre, az egész sereg fel áll és egyhangulag mondja: legyen áldott emlékezete *Berde Mózsának*.

A zajra felébredtem, és ime akkor jöttem rá, hogy az én álomom az utóbbi Fő Tanács utójátéka. Mert az bizonyos, hogy a

Fő Tanácsot a Berde Mózsa végrendeletének nemes hangulata uralta mindvégig. A püspöki megnyitó ettől vette az inspirációt, az E. K. Tanács jelentéséből ez magaslott ki, s még az, hogy az esperesek szorgalmasak voltak.

Szentiványi Gyula ennek a hatása alatt tartotta legszebb egyháztanácsosi beszédjét. Mi vidékiek ettől vártuk s mondhatom ettől is várjuk mindeu idvességünket. De meg azt is elárulom, hogy velem együtt, sokan mentünk Kolozsvárra, abban a jóhiszemben, hogy mindkét zsebünket megtömve hozzuk haza. Bizoncsalódtunk, sőt a mikor halottuk, hogy a végrendeletet még meg is támadják, no már akkor elfogott a szent harag, de én nem félek, mert az a végrendelet az égből köttetett s a földön fel nem oldható.

Milyen jól talált ehhez a gyűléshez a derék m. főjegyző Szentiványi Miklósnak köri gondnokká felesküvése. Ő rokona Berdének! Az esküt oly határozottan mondotta, hogy hiszem, hogy ő az egyháztörvény jogait megvédi.

Vidéki

(Vége következik.)

Szülőföldem.

Járom a világot én egy idő óta,
Hány-vet a sors keze hol ide, hol tova;
És a nagy világban e sok jártom-költem
Megtanított egyre:
Szeretni tégedet édes szülőföldem.

Gyakran jutsz eszembe te százados hajlék,
Honnan égő szívvel nem régen kiszállék
És nyakamba vettem a terhes életet;
Lelkem tükörében
Mindörökre tisztán fog látszani képed.

Ablakidból néztem a vén akáczfákra,
Melyek közt a lombok titkos suttogása
Felkölte szívemben egy alvó érzetet,
S e fölébredt érzés
Égő lángra gyulva, dalolni késztetett.

Szárnyat kapott lelkem aztán tovább röpült,
Mig a hegyormokon fáradtan meg-megült,
Melyek a csöndes Olt ringó tükörében
Hullámot alkotva
Enyelgve, szökdelve játszadoznak szépen.

S te meredek várfal ott a domb fölében,
Hol baglyak huhognak nyári csöndes éjben,
Mint hajdani idők álló maradványa
Büszkén emelkedel
S komoran nézesz a megújult világra.

És te bús temető ott a faluvégen,
Hová jó anyánkat temettük már régen —
Hallom a mint regélsz régi halottakról;
De e bús regékben
Az élő szenvedés jajgató kínja szól...

Te rét, hol a szénát dalolva villázzák,
Ha ráveti a nap égető sugárát;
Hol peng a kasza már hajnal hasadtával,
És a harmatos fű
Szép rendbe gyül össze siró jaj-szavával.

Aztán te völgy, patak, dülő hármás határ,
Hol a szél enyeleg, füttyöl — pusztitva jár —
Zúg az érett kalász hánykodó hulláma,
S a vig aratónak
Vastag markok dölnek éles sarlójába.

Szép koronás fákkal megrakott nagy erdő,
Balzsamos leheddel új életre keltő,
Hol a lombsuttogás és a vig madárdal
Nagy birodalmadat
Együttes zengésben hatja, futja által.

Aztán minden, minden, szellős eged alatt,
Melytől szívem hevül és a keblem dagad:
Mindnyájan itt vagytok egész közelemben,
Töletek nyer tápot
Az elmúlt időkbe visszajáró lelkem.

S járom a világot én egy idő óta,
Hány-vet a sors keze hol ide, hol tova;
De a szívem húrja jártomban-költömben
Ezt a hangot adja:
Szeretlek, szeretlek édes szülőföldem!

Lőfi Ödön.

Beszélgetés Rutkainéval és Kossuth Lajossal.

Angliába tett utamban október 26. és 27-én meglátogattam Kossuth Lajost és testvérét Rutkainé Kossuth Lujza asszonyt. Sok érdekes dolgot beszélgettünk. Azt, a mi az Unitárius Közlöny olvasóit közelebből érdekli, az alábbiakban közlöm:

Névjegyemre tekintve: Ön tehát unitárius lelkész?

— Az vagyok — feleltem.

— Mondja csak terjednek most?

— Nem nagyon.

— Bátyám nem egyszer mondá, hogy ma egyedül az Önök vallása az, a melynek jövője van, mely nemcsak a szívet, hanem az értelmet is kielégíti s nem érti, hogy miért nem hódít az a vallás jobban?

— Nagyságos asszonyom, nekünk a hódítással foglalkoznunk még nem lehet s erőszakolnunk éppen nem lehet és nem is szabad senkit; fő dolgunk az, hogy leküzdjük mindeneknek előtte a sok előítéletet és balhiedelmet, melyekkel szemben állunk, hiszen csak nem rég volt, a mikor minket atheistáknak tartottak s ma is Krisztus tagadóknak neveznek. És miképpen hódítson a mi vallásunk Magyarországon, a hol a tudományos buvárlat áramlata csak most indult meg jóformán s a hol az emberek csak most kezdik észrevenni, hogy a vallás lényege nem a hitformákban áll, s hogy nem az a fő, hogy ki melyik felekezethez tartozik, hanem az, hogy ki, mint ember, minő lelkiérzettel, egyéni hittel bír, — mert ez meg van mindenkinél — s ha vajjon az ő saját egyéni hite boldogítja-e? De különben is úgy vagyunk a mai korban, hogy az emberek maguk nem törődnek a felekezetekkel, hanem meg van mindenkinek a saját egyéni hite s azzal bárhol, bármely felekezet templomában nyugodtan imádkozhatik.

— Önnek igaza van, nem a felekezet, hanem az egyéni vallás az, a mely boldogít. Az én hitemmel járok itt egy templomba, mert protestáns templom itt csak egy van s nyugodtan tudok ott imádkozni. Bátyám? — ő természetesen nem megy sehová. De Önöknek mégis kell szaporodniuk, hisz Budapesten is van templomuk?

— Igaz nagyságos asszonyom, hogy van, de mindamellett is nekünk nem lehet még nagyon a terjeszkedésre gondolnunk. Ha Angliában, a hol a tudományos és a mivelt osztály tartozik az unitáriusokhoz, még mindig kell hogy küzdjenek az előítéletek ellen, mennyivel inkább nekünk, mikor a mi népünk nagy része nem olvas még hirlapot se s nincs tájékozva a dolgok felől. Aztán a hirlapok se igen vesznek tudomást a vallási mozgalmakról nálunk, mint Angliában, vagy ha igen, úgy azt is, elfogulva, egyik-másik felekezet szolgálatába állva teszik.

Ekkor a katólikus vallásra térvén át, megjegyezte, hogy abban sok a haszontalanság, a mire én azt feleltem: de szép is van benne sok.

Ujra az angolokra tért vissza, megjegyezvén, hogy Kossuth se nagyon szereti az olaszokat, de a magyart és az angolt, mert angolok és ámerikaiak gyakran jönnek őt meglátogatni, mindig a legszivesebben fogadja.

A mire én megjegyeztem, hogy mint tanulónak volt szerencsém és csak a mult napokon is egy ámerikaival találkozni, a kik közül többen s ugy szintén az angolok is a legnagyobb elismeréssel szólanak a kormányzó urról; elmondám, hogy csak nem rég beszéltem egy angol nővel, aki egész lelkesedéssel említette a kormányzó urat, mint olyat, a ki a legtöbbet tett a külföld előtt nemzetünk megismertetésére és ezt az angolok is mindnyájan elismerik.

— Ugy, hát Ön még volt az angolok között?

— Elbeszéltem, hogy mint tanuló 3 évet töltöttem Londonban, s hogy mi, unitáriusok, minden 3 évben egy ifjut és minden évben egy nőt küldünk Angliába tanulni; hogy egy nő éppen a mult nyáron jött haza és most a Fanghné — kitől a levelet hozám — leánya van ott. Elmondám, hogy az édesanya kérése folytán, eljövetelem előtt meglátogattam leányát, hogy személyesen győződven meg жылétéről, haza hirt vihessek.

Ekkor Rutkayné a levelet olvasá részletében s nem is csodálkozom — mondá — hogy az anya aggódik gyermekeért; mily jó barátnőm az anyja! Leánya is as irodalommal foglalkozik?

— Mivelt nő, de ezt nem tudom — felelém — azt hiszem tanítani fog, mert az is, a ki künn volt előtte egy évig, szintén tanítónő.

— Hogy hívják azt?

— Buzogány Mariska.

— Oh mily tökéletes igazi magyar név! Hát ő angolt tanít?

Biztos nem vagyok abban, de azt hiszem azt is, mivel már tudja a nyelvet.

— Hát a Fanghné leánya is ott fog tanítani, a hol a másik?

— Lehet, de erre nézve nem vagyok tájékozva. Itt elbeszéltem, hogy Buzogány Mariska kisasszonynak már elmenetele előtt meg volt Pesten a női-intézetnél az állása, hogy a kormány egész nagylelkűen bánt el vele, egy évre — míg künn tanul — teljes fizetése meghagyása mellett szabadságot adván. Megemlítettem, hogy az angol nagyon practicus mindenben.

Arra a kérdésre, hogy Fangh Erzsi kisasszony mit tanul Angliában? azt válaszoltam, hogy szoros értelemben vett iskolai

tantárgyakat tanulni nem köteles; ott van egy felsőbb leányintézetben, barátnői a tanítónők, ezek megismertetik vele az angol miveltséget, nőnevelési rendszert, a nyelvet és az angol vallásos és társadalmi életet, a miből a következők, hogy mintegy indirect terjed az angol miveltség, élet és nyelv. De különben is — jegyzém meg — ma már úgy vagyunk, hogy az angol nyelvnek az ember a legnagyobb hasznát veszi; magam tapasztalom, hogy a német és francia nyelvekkel csak megszabott határok között lehet mozogni, míg az angol nyelvvel mindenütt lehet boldogulni, mert minden nagyobb városban és a földnek minden részében beszélnek angolul. S éppen mint mi, férfiak, a kik ott tanultunk, úgy az ott tanuló nők is, ha nem is egész közvetlen, de legalább közvetve az angolnyelv, élet és miveltség terjesztői vagyunk, mert e nő is, a mit ott megszeret és helyesnek talál, igyekezni fog azt otthon megvalósítani és legalább is egyeseknek a nyelvet tanítani, s mivel pedig a mi tanulási költségeinket az angolok fedezik, azt kell mondanom, hogy ez által, habár lassan is, de saját befolyásukat, hatalmukat terjesztik nem a jelenre, hanem a messze jövőre.

— De gondolja Ön, hogy ez egészen jó reánk nézve?

— Nem nagyságos asszonyom, én azt tartom, hogy az csakis akkor hasznos, reánk nézve, ha az ember ismereteit egyéni és nemzeti jelleme megtagadása nélkül érvényesítheti. Véleményem az, hogy nekünk meg kell ismerni másokat is, de saját nemzeti kulturánkat nemzetünk jellemének és hajlamának tekintetbe vételével kell fejlesztenünk. Egyet azonban — és ezt szabadjon öszintén megvallanom — szeretnék az angoltól átültetni, illetőleg népünkben kifejlesztetni, s ez az: hogy ne csüggednénk olyan hamar, mert a magyar embernek nagy hajlandósága van a csüggedésre, ha nem ért hamar sikert; az angol meg kitart, tovább küzd és látszik is ennek eredménye, ha nem is az egyesek, de a nemzet életében.

— Igaza van — mondá — mi hamar lelkesülünk, diadal kell azonnal s ki nem tartunk; — itt felsóhajtott — ez volt s ez az oka sok mindennek a nemzet életében; a magyar hamar elcsügged, a további küzdelemtől elijed, közönyös lesz.

Gondolatokba merülve, mintegy fájdalmasan nézett maga elé. Nem sejtve, hogy szavainak minő hatása lesz, meghatva állottam fel, mert már különben is meglehetősen ideig voltam ott s távozni készültem.

Kossuth október 27-én délután 2 órakor fogadott. Vallásunkra vonatkozólag a többek között ez a beszélgetés folyt köztünk:

-- Hát terjed-e az Önök vallása?

-- Nem nagyon — felelém — igyekezünk, hogy bár anyagi-

lag tudjuk magunkat ez idő szerint erősíteni, mert sok küzdelmen menve keresztül, nem fektethetünk arra is sulyt, hogy vallásunkat bővebben megismertethessük másokkal is, de eltekintve ettől, sokat kell küzdenünk az előítéletek ellen is.

Kossuth csodálkozásait fejezte ki, hogy nem teszünk nagy hódítást, mert az Önök vallása — mondá — leginkább megfelel az észnek s ezenkívül, különösen Ámérikában, nagyon ügyes embeerek vannak. Ekkor említést tett Kovács János főtanodai tanár urról is, a ki, mint mondá, összejárta Ámérikát s a kinek ő is irt volt egy levelet.

Ezután másféle dolgokról beszélgettünk, melyek inkább politikai természetűek voltak.

Csifó Salamon.

A Dávid Ferencz Egylet nyolczadik közgyűlése.

Tartatott 1893-ban október 28-án. Elnök Dr. Brassai Sámuel; jegyző Boros György. Jelen vannak: Főt Ferencz József tiszt. elnök, Petrichevich Horváth Kálmán, alelnök Ferencz Józsefné, Haller Rezsóné, Boros Györgyné. Ferencz Zsuzsa, Dr Nagy Károlyné, Mózes Andrásné, Mózes Ilonka, Kádár Berta, Biró Lajosné, Darkó Sándor, Gyulai László, Hajós János, Iszlai Márton pénztárnok, Gál Kelemen, Deák Miklós, Biró Lajos, Gálfi Lőrincz, Ürmösi Kálmán, Vass István, Raffaj Domokos, Lőrinczi Dénes, Májay István, Raffaj Károly, Szentiványi Miklós, Kovács József, Kovács Józsefné H.-M.-Vásárhely, Kádár Lázár, Gyórfi József, Vaska Béla, Kovács János, Kelemen Albert, Kovács Sándor, Ozsváth Gábor, Dr. Veress Vilmos, Kriza Sándor, Kiss Sándor, Egyed Ferencz, Boros Sándor, Derzi Károly, Végh Mihály, Kanyaró Ferencz, Kozma Ferencz, Létai Gábor, Péterfi Dénes, Benczédi Gergely, Raffaj Károlyné, Albert János, Nagy Lajos, Molnár Sándor, Nagy György, Varga Dénes, Gombos Sámuel.

1. Elnök *Dr. Brassai Sámuel megnyitja a közgyűlést, a következő szavakat bocsátván előre:*

Tisztelt gyülekezet! Nekem nem volna egyéb feladatom, hanem hogy Egyletünk megjelent tagjait üdvözöljem. Mondanom kell mégis egy pár szót egyesületünkről. Azt *óhajtom, hogy egyletünk minden tagjait azt képzelje, hogy mily szép feladat van előttök.* Egyletünk nem áll magára. Van ezen kívül még számos egylet és vallásos társulat, de azok a vallásos érzelemre nem sokat hajtanak. A mi Egyletünk feladata az, hogy elvontan minden civakodástól, a vallás eszméjét ébressze. Mi módon teheti azt? Egyletünknek erre meg van az eszköze, a szóbeli közlekedés, olyan formán, hogy ez eszmecserével legyen összekötve. Egyletünknek foglalkozása a felolvasás. Igen szép dolog, de az a baj, hogy azok jobbra nyomtalanul mulnak el. Nem válnak a hallgatóság tulajdonává.

Én azt óhajtom, hogy minden felolvasást vitatkozás kövessen. Mindenki mondja meg, a mit nem értett meg, azt is, a mit más-

képpen ért s legyen alkalmuk a többi tagoknak is, hogy beleszóljanak. Csak ennyit óhajtók a Dávid Ferencz-Egylet tagjainak, az én atyámfiaimnak, szívére kötni, a kiket szívesen köszöntök s ezzel a gyűlést megnyitom.

2. Titkári jelentés,

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Mióta most egy éve ezen a helyen találkoztunk, azóta nagyon fontos, mondhatom korszakot alkotó nagy eszmék és nagy események rázkódtatták meg a vallások csendes légkörét. Legközelebről itt hazánkban ezek az eszmék merész reformok alakjában országunk törvényhozói asztalára kerültek már. Nem kevesebb, mint ezer éves egyházi jogoknak az azt megillető államhatalom kezébe áthelyezése volt a kérdés és az még ma is. Nem kevesebb, mint a kereszténységnél ősbibb, a zsidó vallásnak a keresztény vallásokkal egyenlő jogra emelése volt a kérdés. Az idők jele, hogy ezek a reformok felszínre kerültek, s a nagy haladás bizonyítéka, hogy ezeket a reformokat, bár nem csekély tartózkodással, mégis készséggel fogadta országunk népeségének nagy része. Csupán a római egyház fordult ellenök s nem is indokolatlanul, mert neki volt régibb joga, tehát neki volt legnagyobb veszteni valója, de a végén is a kor szelleme ellen hiába való minden küzködés.

Egy másik rendkívüli jelenség, mely sajátságosképpen ezzel a hazai mozgalommal összeesett, az új világban Chicagóban játszódott le, a hol az történt meg, a mit a világ soha sem látott még, hogy a Confucius hive, a Brahmin, a Budhista, a Mozlem, a Görög s a római katolikus, a zsidó s a keresztény egy és ugyanazon asztal mellett foglaltak helyet s ott imádták és dicsőítették, bár mindenik más néven, de ugyanazt az egy Istent. Bizony a híres csillagászszal mi is elmondhatjuk bizvást: mégis mozog a föld.

Hogy én ezeket a nagy gondolatokat és világmozgató eszméket éppen ebben a titkári jelentésben emlegetem, nem a pusztán véletlennek és nem megfelelő bevezetés hiányának méltóztassanak tulajdonítani. A Dávid Ferencz-Egylet örömmel és móhó vágygyal öleli fel az ilyen eszméket, mert ezek bizonyágtételek a mellett, hogy az Egylet jókor és jó irányban indult meg, midőn tárt karral fogadott mindenkit, bármely egyházhoz tartozott is, a ki kész volt gondolatait közölni másokkal a mi társaságunkban. Nagy öröm egyeletünknek, hogy nálunk ez az eszme némileg megvalósított, midőn mi a vallás s az erkölcs, az élet s a munkásság mezején maradtunk, midőn felolvasásainkat a r. katolikus, ev. ref. és evangélikus egyházak érdeemes férfiai és női az unitáriusokkal együtt tartották és együtt hallgatták. Reméljük, hogy a hazai még részt nem vett felekezetek sem maradnak távol nagyon sokáig.

És ezzel jelenthetem, hogy a mult egyleti évben három fel-

olvasó gyűlésünk volt kitűzve s kettőn felolvastak négyen, u. m. Hajós János, Boros György, Dr. Brassai Sámuel és Kozma Ferencz. A harmadik felolvasás váratlanul közbe jött akadály miatt el kellett, hogy maradjon.

A felolvasások közül kettő a „Keresztény Magvető“-ben, kettő az „Unitárius Közlöny“-ben jelent meg. Első felolvasásunk a nagy nevű Channing E. Vilmos halála évfordulójával összeesvén, egyleti titkár felhasználta ezt az alkalmat arra, hogy a figyelmet e nagy férfiú emlékére és eszméire irányítsa. Az „Unitárius Közlöny“-ben arra is megtétetett a lehető buzdítás, hogy mindenki emlékezzék meg Chaunigról s a lelkészek tanítsanak róla a téli estvéken.

Egyletünknek kiváló gondja kell hogy legyen arra, hogy felolvasásai s másnemű befolyása által ilyen irányban közszellemet teremtsen.

Egyletünk lapja, az „Unitárius Közlöny“, az új évtől kezdve, mint egyik szerkesztő a Brassai Sámuel neve alatt jelenik meg. Büszkeségünk, hogy nemcsak az Egyletnek, hanem lapjának is Brassai Sámuel érdemes tudósunk a feje. Kivánjuk, hogy hosszana éljen s vezessen minket.

Lapunk támogatásában nem tapasztaltunk lazulást, de a pénztárnoki jelentés azt is fel fogja tüntetni, hogy sokan nem elég pontosak a díjak befizetésében, pedig a nélkül az Egylet nem tud kellő erőt fejteni ki.

Különösen népünkré való tekintettel, az Unitárius Közlönyt a következő télen a téli hat hónapra külön is fogjuk adni. Reméljük, hogy vidéki barátaink szószólói lesznek ennek az új kísérletnek s hatásokat érvényesítik, mert azt bizvást mondhatjuk, hogy közreműködésök nélkül mi itt vajmi kevésre mehetünk.

A „Fiatalság Barátja“-ból egy számot a télen, egyet a konfirmáció alkalmából adtunk ki, melyet konfirmációi emlékek szántunk. Örömünkre szolgált, hogy általában szívesen fogadták s főleg nőink, alelnökné ő nagysága buzgó példáját követve, terjesztették.

Nagy haladásnak jelezhetjük, hogy lapjaink szerkesztőinek módot nyújthattunk arra, hogy némi csekély tiszteletdíjban részesítsék azokat a dolgozótársakat, a kik a lapot elejétől kezdve támogatják.

Szokatlanul kedves meglepésben részesült Egyletünk a folyó évben. Lőrinczy Gyula úr Péterlakán kiállított s Választmányunkhoz beküldött végrendelete 6-ik pontjában 50 frtot rendel a Dávid Ferencz-Egyletnek. 9-ik pontjában arra az esetre, ha leánya meghalna, vagy nem magyar emberhez menne férjhez, vagyonát $\frac{2}{3}$ részben az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyletnek, $\frac{1}{3}$ részben

a Dávid Ferencz-Egyletnek hagyja. Köszönet és hála a nagybecsű figyelemért, mely Egyletünknek az ígért pénzbeli segély mellett nagy erkölcsi erőt is kölcsönöz.

A halál ebben az évben is megkivánta áldozatait. Érzékeny veszteség érte Egyletünket Berde Mózes érdemes alelnökünk halála következtében. Nyugodjék csendesen.

A fiókegyletek.

A *fiókegyletektől* beérkezett jelentések alapján ezzel az alkalommal a munkásságról és tevékenységről szólhatunk. Mint ezen egyleti év egyik vívmányát emeljük ki, hogy az Aranyostordai egyházkörben új fiókegylet alakult Biró Lajos ifju lelkész buzgólkodása következtében. Az alakuló gyűlésen, Tordán, egyletünk titkára is megjelent. Reméljük, hogy ez a fiókegylet életrel való és tevékeny lesz.

A *kereszturi* fiókegylet két gyűlést tartott. A választmány újra alakult Elnök lett Rafaj Károly, alelnök Sándor Jánosné, titkár Ürmösi Sándor és pénztárnok Györfi Ferencz. Irodalmi pályázatot hirdetett, melyen egy imával Németh István és egy neveléstani értekezéssel Szigethy Ilona tanitónő nyertek pályadíjat. A díj az utóbbinak, mint nem egyleti tagnak, nem volt kiadható. Ujabban is két pályázat van hirdetve. Felolvasást tartott Ürmösi Sándor fiátfalvi lelkész A fiókegyletnek évi bevétele volt 28 frt 69 kr., melyből 11 frt a központi pénztárba küldetett. Vagyona 152 frt 73 kr.

A *háromszéki* fiókegylet egy irodalmi pályázatot hirdetett az unitárius egyháztörténelmének iskolai használatra megírására, melyre beérkezett egy dolgozat. Egy fiókköri ünnepélyt rendezett, melyen istentiszteletet végzett Csifó Salamon, felolvasást tartott Várkonyi Endre, ev. ref. főgymn. tanár úr „a vallásszabadságról“. Székely Zsigmond szavalt „Dávid Ferencz emléke“ című ódát. Szinte Sándor felolvasott a „Vallás és erkölsről“. Szavalt Cserei Gyula, imát mondott elnök Löfi Áron. Az ünnepély igen népes volt és szépen sikerült.

A fiókegyletnek volt 98 frt 32 kr. évi bevétele, melyből 50 frt beküldetett a közp. pénztárba. Tiszta vagyona 167 frt 67 kr.

A *marosköri* fiókegylet, mint mindig, úgy ebben az évben is élénk és tevékeny volt. Három gyűlést tartott. Csongvai Lajos ügyvéd úr egy 20 frankos arany pályadíjat tűzvéni ki, arra versenyfelolvasás rendeztetett, melyben részt vett Ürmösi Kálmán „Kereszténység és felekezetek“, Szabó Lajos „A nevelés legsarkalatosabb elvei“, Kozma Miklós „Mivel vegye kezdetét a népiskolai vallásos nevelés“ cz. felolvasásokkal.

Mind a három mű a maga nemében jelesnek bizonyult s min-

denik méltónak tartatott a jutalomra, de csak egy díj volt. A dologon úgy lett segítve, hogy Incze Lajos egyl. tag 5 frtot a gyűlés színén felajánlott olyanformán, hogy 3 frt az egyik és 2 frt a másik műnek adassék. Titkos szavazás útján a 20 frkos aranyat Szabó Lajos, a 3 frtot Ürmösi Kálmán, a 2 frtot Kozma Miklós nyerte el.

Az értékesebb felolvasások megörökítésére egy emlékkönyv szerzése meghatározott. A gyűlés lelkes hangulata újnál újabb áldozatot hozott létre. Gál Kálmán, fehértemplomi tanár úr, egy 10 koronás aranyat, Schuller József, törvényszéki bíró úr, hasonlóan egy 10 koronás aranyat tűztek ki egy meghatározandó tétel kidolgozására, úgy, hogy a két legjobb mű jutalmaztassék meg.

A *küüllői* fiókegylet a f. évben újra szervezetett Járay Róbert elnök vezetése alatt, alelnökök Dr. Árkosy Gyula és Molnár János, pénztárnok Hadházi József és titkár Gvidó Béla. A fiókegyletben tartattak felolvasó gyűlések és vitatkozások. Felolvasott Máté Lajos lelkész. A fiókegylet pénzügyi viszonyai nem egészen kedvezők, mert tetemes a hátrálék, de ennek rendezésére is meg van minden jó reménység. A bizalmat kiválóan fokozza az elnök Járay Róbert áldozatkészsége, ki a fiókegyletnek 50 frtot ajánlott fel.

Az *udvarhelykői* fiókegylet H.-Szent-Mártonban tartott egy népes gyűlést, mely kiváló jó hatást tett azzal, hogy Szabó Mózes vezetése alatt egy templomi karének énekeltetett s Gál József imával nyitotta meg. A fiókegylet új elnöke Egyed Ferencz lelkész egy lelkes beszédben fejtette ki a czélt és teendőket. Gál József szavalta Tompának egy költeményét, Tarcsafalvi Albert, az Unitárius Közlöny ismert írója, a saját költeményét szavalta el. Ez is új jelenség volt, s jól is hatott. Abásfalvi lelkész Sándor Gergely felolvasta néhai Sándor Lajos almási lelkész életrajzát. Ajtai János lelkész tartott egy sikeres felolvasást a fiókegylet teendőiről, melynek következtében határozattá emeltetett: 1. hogy a közgyűlés 3—3 évre egy munkabizottságot választ. 2. A bizottság feladata a D. F. Egylet czéljainak előmozdítására minden alkalmat megragadni; adatokat gyűjteni, javaslatokat tenni, felolvasások, iskolai és népünnepek tartása; népkönyvtárak, olvasó egyletek, dalkörök felállítása; missziói predikációk rendezése iránt.

Hogy feladatát megvalósíthassa, az egyházközségeket besoztja 2—4-es csoportokba vagy kerületekre, melyeknek mindenkében lenni fog egy munkabizottsági tag, a ki a kerületében előforduló mozgalmakat éber figyelemmel kíséri és arról a munkabizottságnak jelentést tesz.

3. Gondoskodni fog, hogy minden felolvasáson legyen egy szavalás is.

4. Gondoskodik, hogy télen is, nyáron is tartassék egy-egy közgyűlés rendes istentisztelet tartásával együtt.

5. Oda hat, hogy az énekvezések az iskolás gyermekeket május 1-től október végéig vasárnapokon a templomba vezessék. Az első munkabizottság tagjai: Ajtai János elnök, Pál Ferencz, Mátyás János, Gál József, Vári Albert, Tarcsafalvi Albert.

A fiókegylet tiszteleti elnökévé választotta Darkó Sándor köri esperest.

A pénztár bevétele volt	60 frt 25 kr.
Kiadása	54 frt 21 kr.
Vagyona	185 frt 20 kr.

Az *aranyos-tordai* fiókegylet csak most alakult meg. Elnöke Csegezi Mihály kir. táblai bíró úr; alelnöke Bethlen Gézáné és Gál Miklós, titkára Bíró Lajos, pénztárnoka Dali Ádám. Munkáját megkezdette, vagyis kiosztotta sok jó indulattal s erős elszántsággal, reméljük, hogy versenytársa lesz a legjobbaknak.

Ime, m. t. Közgyűlés, egy évi munkásság összevont képe. Nem emlékszem, hogy egyetlen jelentésünkben is lett volna ennyi lelkesedés s ekkora eredmény feltüntetve. A szellemi munkásság kiváló nagy s az anyagi áldozatkészség önmagával versenyez. A mult közgyűlésen megkezdette érdemes tiszteleti elnökünk Főt. Ferencz József püspök úr. Évközben folytatta kedves alelnökünk Főt. Ferencz Józsefné ő nagysága a „Fiatalság Barátjának“ saját költségén terjesztésével; példáját követték a választmány tagjai. A marosi fiókegyletben Csongvai Lajos, Incze Lajos, Gál Kálmán és Schuller József, a küllőiében Járay Róbert buzditják nemes áldozataikkal a munkásságot.

Csak így haladjunk tovább, mert így már bizonyosan megtörjük a legmakacsabb közönyt, s legyőzzük a legerősebb ellenállást is. Ha van akaratumk s a mellett hitünk és bizodalumk, akkor meglesz a siker.

3. Pénztárnoki jelentés.

Tisztelt közgyűlés!

A lefolyt egyesületi év pénztári forgalmáról szóló jelentésemet a következőkben van szerencsém megtenni.

A) *Vagyoni állás.*

Bevétel:

A mult évről átjött	1995.74 frt
Ez évi bevétel	737.10 „
Együtt	<u>2732.84 „</u>

Kiadás:

Az alábbi részletes kimutatás szerint	664.74 frt
Meglevő vagyon	<u>2068.10 „</u>

B) *A folyó évi bevétel részletezése.*

Rendes tagsági díjakból	240.—	frt
Előfizetési díjakból	162.—	"
„Fiatalság B.” cz. füzetekből	138.39	"
Sz.-Udvarhelyi fiókkörből	32.—	"
Marosköri fióktól	23.—	"
Háromszéki fiókkörből	21.—	"
Küküllőkörből	7.—	"
Kereszturkörből	11.—	"
Kamatból	86.15	"
Hirdetésből	9.30	"
Nyomtatványokból	4.—	"
Egyes számokból	2.46	"
Ajándék	— .80	"
Összesen	<u>737.10</u>	frt

C) *A folyó évi kiadás részletezése.*

Nyomdai költség	395.10	frt
Postaköltség	99.92	"
Expeditióra	20.26	"
Világításra	1.24	"
Ujság kihordónak	8.—	"
Írók jutalmazására	39.—	"
Titkár mult évi jutaléka	39.32	"
Pénztárnok mult évi jutaléka	39.32	"
Képekre	21.06	"
Levelezésre	1.50	"
Összesen	<u>664.72</u>	frt

D) *A meglevő vagyon természete és fölhasználása.*

I. *Elkölthetetlen alap:*

A mult évről átjött alaptőke	1850.—	frt
A mult évi bevételből 5% ₀ tőkenevelés	40.—	"
	<u>1890.—</u>	frt

II. *Elkölthető vagyon:*

Mult évi pénztármaradék	145.74	frt
Ez évi bevétel	737.10	"
Összesen	<u>882.84</u>	frt
Évi kiadás volt	664.72	"
Maradvány lenne	218.12	"
Ebből tőkenevelésre ment	40.—	"
Készpénz maradék	<u>178.12</u>	"

Az alaptőkéből 1000 frt 3636 sz. könyvecskével a kolozsvári Kisegítő Takarékpénztár Szövetkezetben van elhelyezve; 890 frt pedig a Leszámitoló Bank Szövetkezetben 907 sz. könyvecskével.

A forgó tőkéből 143 frt az Egyesült Erdélyi Takarékpénztárban, 35 frt 12 kr. pedig a kézi pénztárban van elhelyezve.

Az évi tényleges bevételnek (737 frt 10 kr.) 15%-ja (110 frt 55 kr.) kiosztandó egyenlő arányban az alaptőke, titkár és pénztárnok között, melyből jut egy részre 5% jutalék gyanánt 36 frt 85 kr.

E) *Bevárandó követelés.*

1. Előfizetési díjakban körülbelől . . .	200 frt
2. Rendes tagoknál " . . .	250 "
3. Alapító tagoknál " . . .	100 "
Összesen . . .	<u>550 "</u>

A fiókköröknél is tetemes hátralék van! Az „Unitárius Közöny“-ben folytonosan kértük a hátralékok beküldését, de fáradozásunknak kevés eredménye volt.

Megköszönve a t. közgyűlés eddigi bizalmát, tisztelettel kijelentem, hogy soknemű elfoglaltatásom miatt, egyáltalában nem vagyok azon helyzetben, hogy e hivatalt tovább viselhessem. Méltóztassék azért a t. közgyűlés részemre a felmentést megadni.

Kolozsvárt, 1893 október hó 24.

Iszlai Márton,
a D. F. E. pénzt.

A Választmány a pénztárnok jelentését azzal a véleménnyel terjeszti a közgyűlés elébe, hogy azt a kiküldött vizsgálóbizottság jelentése alapján elfogadni s pénztárnokot a felelősség terhe alól felmenteni méltóztassék.

Egyszersmind ajánlja a Választmány pénztárnok lemondását is az elfogadásra, mivel a Választmány tudomása szerint pénztárnoknak olyan sokféle hivatalos elfoglaltsága van, hogy azok teljesen indokolják lemondási szándékát, ajánlja Választmány, hogy Egyletünk pénztára kezeléséért mondassék köszönet és elismerés.

— A közgyűlés Iszlai Márton pénztárnok urat kérése indokaiból a pénztárnokság alól felmenti s eddigi buzgó működéséért elismerését és köszönetét nyilvánítja s a pénztárnok választást meghatározza.

4. A központi Választmány szomoruan jelenti, hogy kezdet óta buzgó és fáradhatlan alelnöke Berde Mózsza sept. 22-én Budapesten meghalt, s indítványozza, hogy a közgyűlés fejezze ki e feletti fájdalmát.

— A közgyűlés szomoruan veszi tudomásul lelkes alelnöke Berde Mózsza halálát s a feletti fájdalmát jegyzőkönyvileg is kifejezi.

5. A Választmány jelenti a közgyűlésnek, hogy a főt. Ferencz József püspök úr által a múlt évi közgyűlésen felajánlott 10—10 korona díjra az irodalmi pályázat kihirdettetett a következő tételekre:

1. Az ekklésia szellemi életében talált hiányosságok mennyiben tulajdonítandók a lelkésznek és azokért mennyiben okozhatók a hívek?

2. A kepe megváltásával nem lehet-e attól tartani; hogy a papok közönyösökké lesznek a szorosán elé nem irt kötelességek iránt s a hívek az ekklésia ügyei iránt?

Mindkét tételre egy-egy pályamű érkezett. A Választmány a pályamunkák megbirálására felkérte Dr. Brassai Sámuel, Főtiszt. Ferencz József és Tiszt. Péterfi Dénes urakat, kik a pályadíjat mindkét műnek kiadhatónak véleményezik, habár több-kevesebb észrevételök volt a művek egyes részeire. Az észrevételek a szerzőkkel egyetértőleg érvényesíteni fognak a kiadás előtt.

Az egyik mű jeligéje: Én vagyok a jó pásztor, a másiké: Légy hiv mind halálig.

— A közgyűlés előtt a jeligék felbontatván, mindkét mű szerzőjéül az Ürmösi Kálmán szt.-gericzei lelkész neve tűnt ki, ki a pályadíjakat a közgyűlés lelkes éljenzése között vette át.

6. A választmány 21. sz. alatt felterjeszti a kereszturni fiók-egyletnek 8—1893. sz. a. tett feliratát, mely az Unitárius Közlöny f. évi 2-ik számában megjelent s az alapító tagokat az Unitárius Közlöny előfizetési díjának a megfizetésére hívja fel. Ezt a fiók-egylet az alapszabályok 4-ik §. 2. bekezdésével ellenkezőnek tartja s a Választmányt annak megváltoztatására kéri.

Ennek vétele után a Választmány semmi lépést nem tett, hanem az ügyet a közgyűlés elé terjeszti, azzal a megjegyzéssel, hogy az alapszabályban nincsen s nem is lehetett kötelezettség vállalva arra nézve, hogy a lap is a tagdíjak fejében adassék, mivel az alapszabály 1885-ben állítottatott meg, a lap pedig 1888-ban indítottatott meg.

Ettől eltekintve az Egylet a tagdíjak fejében adta a lapot abban a reményben, hogy a csekély díj mellett a tagok száma meg fog sokszorozódni s így lesz fedezve az egylet tetemes kiadása. Ez a várakozás nem valósult meg a remélt mértékben, s a mellett a mult évben és a jelenben a takarékpénztárak leszállították a kamatlábat s ki vagyunk téve annak, hogy még alább fogják szállítani.

Ilyen körülmények között a Választmány meggyőződött arról, hogy a Közlöny az alapítói 10 frt díj 45 kr. jövedelme fejében nem adható. Ajánlja azért a Választmány a t. közgyűlésnek, hogy a kérdést szabályozza olyanformán, miszerint mondja ki, hogy a 10 frtos alapító tagoknak az Unitárius Közlöny csak abban az esetben küldhető meg, ha azért 1 frtot fizetnek, megjegyezvén, hogy azoknak, a kik azzal a számítással lettek alapítók, hogy ezen a czimen a lapot rendesen megkapják, azoknak, ha az iránt nyilatkoznak, a megfelelő összeg vissza fog térítettetni.

Hasonlóan ajánlja, hogy a fiók-egyleti tagokra nézve mondassék ki, hogy az 1890-ben megígért 5—10% fedezetet a Közlöny költségeire a tagdíjakkal együtt olyanformán fizessék, hogy 50 kr. helyett 60 krt küldjenek be a központi pénztárba.

— A közgyűlés a Választmány javaslatát egész terjedelmében elfogadja és határozattá emeli.

7. A Választmány jelenti, hogy Simó János tagtárs egy indítványt nyújtott volt be, a melyben a közgyűlésnek a vidéken megtartását indítványozta. Minthogy a kérdés egyenesen a fiók-egyletetek illetve, kiküldetett a f.-egyleteknek véleményadásra. A fiók-egyletek a következő véleményeket adták:

A *kereszturi* fiók-egylet az eszmét szépnek, elvileg elfogadhatónak, de anyagi okok miatt még ez idő szerint kivihetetlennek tartja. Azonban ha a központi Választmány másképpen határozza, szívesen közremunkál arra, hogy az első vidéki közgyűlés Székely-Kereszturt tartassék. Az időt és helyet a zsinat helyétől és idejétől nem kívánja elválasztani.

Az *udvarhelyi* fiók-egylet az indítványt elvben pártolja, de gyakorlati kivitelét ez időszertint czéiravezetőnek nem tartja.

Indítványozza, hogy előbb a fiók-egyletek rendezzenek felolvasó gyűléseket, csináljanak ünnepélyeket, egyengassék az utat, jussanak közelebb a nép szívéhez.

A *marosi* és *kükküllői* körök az indítványra nem tesznek észrevételt.

Az *aranyos-tordai* az alapszabályokra hivatkozva, egy vidéki közgyűlést elégségesnek tart. Az indítványt nem pártolja.

A választmány ezeket a véleményeket azzal a javaslattal terjeszti a közgyűlés elébe, hogy a jelenlegi állapot hagyassék meg, t. i. csak a zsinati főtanácsokkal együtt tartassék a közgyűlés vidéken. Azonban melegen ajánlja a Választmány a közgyűlésnek, hogy a fiók-egyleteket minél éberebb és lelkesebb működésre serkentse. A Választmány a maga részéről az ügy érdekében készségét nyilvánítja arra, hogy a fiók-egyletek közgyűléseit nemcsak erkölcsileg fogja támogatni, hanem koronként úgy is, hogy a maga kebeléből egy-egy megbízottat küld ki részvételre és közreműködésre.

— A Választmány javaslatát a közgyűlés mindenkben magáévá teszi és határozattá emeli.

8. Választmány előterjeszti 27—1893 sz. alatt, hogy a Választmány tagjai közül sor szerint ezzel az alkalommal kilépendők: Haller Rezsóné, Lehmann Róbertné, Kozma Ferencz és Mikó Imre. Ezzel együtt az alelnök és pénztárnok-választás is elrendeltetvén.

— Alelnöknek megválasztatott Hajós János úr, pénztárnoknak Gálfi Lőrincz tanár úr, Hajós János úr helyébe választmányi

tagnak Iszlai Márton úr, s újra visszaválasztattak: Haller Rezsőné, Lehmann Róbertné ő nagysága, Kozma Ferencz és Mikó Imre urak.

9. Ajtai János h.-almási lelkész megtartja felolvasását: Hiveink vallás-erkölcsi élete és lelkészeink teendője. A felolvasás nagy tetszésben részesült, s érdekes eszmecserére adott alkalmat. Később fogjuk közölni.

A hatodik fiók-egylet.

Abrubányán már 1885-ben, vagyis a legelsők között fiók-egylet alakult volt Mikó Dezső úr lelkes buzdítására, de egy pár év múlva elenyészett, most azonban Mózes Mihály lelkész felhasználta a Dávid Ferencz emlékére szentelt napot s újra élesztette, a mint azt a következő tudósítás mutatja, szerencsés körülmények közé esett a kezdet. Reméljük, meg lesz a siker. Üdvözetet!

Tudatni kívánom — így szól a levél — hogy a Dávid Ferencz halála és évfordulója alkalmából én is alkalmi istentiszteletet tartottam — Hiveimnek f. hó 12-én az istentisztelet alkalmával hoztam tudomására a szöszékről, hogy 19-én annál többen jelenjenek meg. Kevés számú hiveink nagy része jelen volt ez istentiszteleten, s mondanom sem kell, ez ünneptartás a hivek lelkének egy régi vágyát elégítette ki, a mennyiben a vallás alapításának történelmét legalább részben is megismerték. Ez, miként más protestánsok reformáció ünnepélye, helyén lesz, ha állandósíttatik. Én ez állandósítást közhírré is tettem.

Ezzel, mint a legalkalmasabb nappal, kapcsolom össze a Dávid Ferencz Egylet megalakítását is. E rendkívüli istentisztelet után alakuló közgyűlést tartottam házamnál, melyen mintegy huszan jelentek meg hiveim közül. Felfejtettem ennek célját, szükségességét; mire a jelenlevők a megalakulást kimondották, miután mint korelnök, felhívtam elnök választásra. Egyhangulag megválasztott Dr. Nagy Károly, választottunk két alelnököt: özv. Rákosi Józsefné és Mózes Mihályné személyökben, jegyzővé lett választva Kádár János, pénztárnokká Székely Albert. A választmányi tagok megválasztása is megtörtént, de ezeknek névsorát, mivel a jelen nem levők közül is választottak, míg az elfogadásról biztos tudomásunk nem lesz, nem közölhetem. Tizenhat választmányi tag van jelölve.

Ha a választmányi tagokkal tisztába lehetek, mindeniknek egy-egy tagszerző listát adok a kezébe.

A tagsági díjak befizetése 1894 január 1-ével veszi kezdetét. Addig azt szertném megtudni, hogy a rendes tagok 1 frt tagsági

díjának most is 50⁰/₀-át kell-é beküldeni, hogy a lapot is kaphasák,* avagy módosult időközben az alapszabály?

Hihetőleg a tagok száma 30—35-re fel fog menni. Ezen kívül van reményem, hogy idővel szép alaptőkét teremtünk magunknak is, a minnek révén a főpénztár is gyarapodik.

Abrudbánya, 1893 november 20-án.

Mózes Mihály.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— Emlékezés Dávid F.-re. Nem mulaszthatom el, hogy ez alkalommal meg ne emlékezzem azon kegyeletes és lélekemelő ünnepélyről, melyet Dávid Ferencznek, az unitáriusok apostolának, halála 314-ik évfordulója alkalmával a theologiai önképzőkörünk rendezett. De minekelőtte erről bővebb tudósítást adnék, megemlítem, hogy nemcsak theologiai önképzőköre ülte meg e kegyeletes napot, hanem a főiskola alsóbb osztályu tanulói előtt is, a rendszeren tartatni szokott vasárnapi iskolában november 12-én igen szépen emlékezett meg egyik kartársunk Elkárt Andor Dávid Ferenczről, felmutatván a gyermekek előtt Dávid Ferencz viharterhes életét, halálát s buzdítván a növendékeket az ő emlékének megtartására. Ugyanaz nap, vasárnap, délelőtt a templomban Tiszteletes Mózes András helybeli lelkész úr emlékezett meg igen szépen és meghatóan a „r é g i d o l g o k r ó l”. Nov. 15-én önképzőkörünk a nagy nap emlékére rendkívüli ülést tartott, a melyen jelen volt theologiónk minden tagja. Először is Nagy Lajos IV. éves collégánk szavalta el Murányi Farkas Sándornak „Dávid Ferencz emlékezete” czimű költeményét érzéssel és meghatóan. Majd együletünk lelkes védnöke Boros György tanár úr emlékezett meg igen szépen a nagy apostol élete működése és haláláról, kiemelve különösen azon akaratot és jellemzőságot, a mellyel Dávid Ferencz az ő eszméit diadalra juttatta, s a melytől nem tudták eltéríteni sem ígéretekkel, sem fenyegetésekkel; nem még a hörtönajtónak utánna való becsukásával sem, hanem azt mindvégig megtartotta. Majd buzdít és lelkesít az ő példájának követésére, a Dávid Ferencz eszméinek hirdetésére oly szilárd elhatározással, a minővel ő tette, mert ha ezt tesszük, így szól: akkor bár számban meg is vagyunk fogyva, de ő nem félti egyházunkat, mert kicsiny erők összehatásából nagy eredmények származhatnak.

A milyen egyszerű volt ünnepünk külsőleg, oly nagyszerű és megható volt belső értékét tekintve. Az önképzőkör ezen gyűlésből egy elismerő és köszönő iratot intézett Murányi Farkas Sándor urhoz a „Dávid Ferencz emléke” cz. jeles óda írójához.

Ezek után, én is soraimat azon óhajtással zárom be: „vajha kicsiny egyházunk minden egyes tagja lelkesültséget merítene apostolunk működéséből, mert akkor bár a régiek dicsőségesek voltak, de a jövő még dicsőségesebb lenne

B e n c z é d i D o m o k o s, papjelölt.

— Énekes könyvünkől a tavaszon, de legkésőbb a jövő nyárra új kiadás fog megjelenni. Egy bizottság főt. Ferencz József püspök úr vezetése alatt szorgalmasan dolgozik a sajtó alá rendezésen.

— Az államsegély felemelése érdekében az egyházi Fő Tanács is folya-modott a vallás- és közokt. ministeriumhoz. Reméljük, hogy a második kérés eredménye jobb lesz az elsőnél. Ezt kívánja a méltányosság s az igazság. A kolozsvári „Ellenzék” cz. napilap tüzetesen foglalkozott a kérdéssel, sürgetvén a kérés teljesítését.

— A kolozsvári unitárius leány-iskola — úgy értesülünk — a jövő tavaszon ki fog bővítettetni. Örömmel adjuk ezt a hirt.

* A most közölt közgyűlési jegyzőkönyvből megtetszőleg 60⁰/₀ illeti a központot.
S z e r k.

— **Jókai jubileuma** alkalmából diszkiadásban megjelenő műveiből egy példányt kolozsvári főtanodánk, egyet pedig sz.-kereszturi középtanodánk könyvtára részére megszerezni a főt. püspök úr mozzalmat indított. E czélból adakozásra felhívást bocsátott ki. Az adományokat mi is szivesen közvetítjük.

— **A ruhátlanak adj ruhát**, mert itt van a tél s a ruhátlan fázik, te pedig nem használod már, mivel van újabb. Kolozsvárt elfogadja s rájuk adja a rongyos egylet, falun a pap s a tanító. Adj szegényeknek, hogy ne fázzanak s melhessenek iskolába. A pénzadományokat szerkesztőségünk is elfogadja és helyére juttatja.

— **Unit. egyház, unit vallás.** Nemcsak idegenek, hanem unitáriusok is használják nevünknek ilyen rövidítését: u n i t. Helytelen, hibás és félre vezető rövidítés, mely ellen tiltakozunk, mivel az „unitus egyház“ már lefoglalta. A mi nevünket csak így lehet rövidíteni: unitár. Ezt vegyék figyelembe kivált az írók s ne használják másképpen.

— **Tanügyi Tanácskozó** egy deési új lapnak a czime. A czim jó részt megmagyarázza ugy irányát, mint célját. Ránk a látott számok azt a benyomást tették, hogy a lap erős kézben van s jó tagok támogatják. A felelős szerkesztő: Kádár József tanár. A lap ára tanító egyletieknek 1 frt, másoknak 1 frt 20 kr. A szakemberek s a szülők, de mások is kevés pénzért sok hasznost vehetnek belőle. Melegen ajánljuk.

— **Nemzeti iskola** cz alatt Benedek Elek szerkesztésében és kiadásában hetenként megjelenő tanügyi lap indul meg november végén. A lap — mint halljuk — első sorban a tanárok és tanítók (tanítónők) erkölcsi és anyagi érdekeinek lesz minden tekintetben független szószólója. Előfizetési ára 4 frt. Előre is ajánljuk a nemsokára megjelenő mutatóvány számot a tanügy embereinek figyelmébe.

— **Pályázati hirdetés.** Székely László csegezi unitárius lelkész ur egy drb. 20 frankos aranyat tűzött ki a papnövendékek és papjelöltek között a következő tételre: Fordittassék le Pál apostolnak Bómabeliekhez írt levele V. és VI-ik része, s ugyanez láttassék el szó és szöveg magyarázati jegyzetekkel. A pályamunkák Boros György theologiai tanár úrhoz küldendők. Beadási határidő 1894 május hó 15-ike. Iskolai igazgatóság.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Az Unitárius Közlöny perselye. Bizonyos czél elérésének sok módja és sok eszköze is van. A Dávid Ferencz Egylet már alapszabályaiban sok szép czélt tűzött maga elibe: a valláserkölcsei élet ébresztését, népkönyvtárak, olvasókörök alakítását, a templomba járás s általában a vallásos buzgós'g fejlesztését. *Eszközei* voltak a nyilvános felolvasások, füzetek, lapok kiadása és terjesztése, de ezek az eszközök hiányosoknak bizonyultak, mert nem volt hozzá kellő pénz. Közelebről is érezte a Választmány, hogy nem tud segíteni mind ott, a hol arra szükség volna. Töprengései közben érdemes tiszteletbeli elnökünknek főt. Ferencz József urnak jött az a gondolatja, hogy az Unitárius Közlöny tegyen ki egy perselyt, hogy abba kiki tehessen be filléreit, ha azt ugy óhajtja. A főt. püspök ur ki vett két koronát s azt bele pengette a perselybe. A Választmány tagjai azonnal követték a lelkesítő példát s hasonló módon hozzá járultak. A persely ki van téve, minden fillér gyara-

pitja s minden fillér segíthet egy-egy elhagyott szegényen, a kinek nincsen eledele, mivel lelkét táplálja. A persely a pénztárnoknál áll, de a Választmány tagjaihoz is letehető bármily csekély összeg, mert helyére juttatják.

Az Unitárius Közlöny perselyébe tettek :

Főt. Ferencz József tiszt. elnök úr 2 koronát.

Méltsgos Hajós János alelnök úr 2 koronát.

Tkts. Gyulay László vál. tag úr 2 koronát.

Dávid Ferencz Egylet felolvasásai 1893 és 1894 telén. Decz. 17-én : Mltgos Hajós János alelnök úr : Megnyitó. Nt. Péterfi Dénes úr : Kovácsi Antalról. Nt. Dr. Eisler Mátvás úr : A zsidó vallás köréből. — Ngs. Bartha Miklós képviselő úr : A párbajról. Tiszt. Boros György tanár úr : Az imádság. Tkts. Tarcsafalvi Albert úr : Költemény. — Ngs. Dr. Szádeczky Lajos egyet. tanár úr Később megnevezendő tárgyról. Nt. Grátz Mór ev. lelkész úr : Külföldi hangok az unitáriusokról. Nagyságos Dr. Brassai Sámuel úr : A lélek létezéséről. — Dr. Lengyel Dánielné önga : Később megnevezendő tárgyról. Tkts. Gál Kelemen tanár úr : A történelem philosophiája. Főt. Ferencz József püspök úr : Bezáró beszéd.

Pályázat. Mltgos Daniel Gábor főgondnok úr pályadíjjal felajánlott 20 koronát, mely pályadíjra a Választmány kitzüte a következő tételt : Egy házközösségeinken (ekklésia) kívül szétszortan lakó hiveink lelki gondozása. A pályázat határideje 1894. évi június 1-ső napja. A pályamunkák, idegen kézzel irva, jelíges levéllel ellátva az egyleti titkárhoz, Boros Györgyhez küldendők Kolozsvárra.

Fiatalság Barátja megjelent három száma karácsonra igen alkalmas és olcsó ajándék. A karácsonival együtt 40 krért bérmentve küldi meg az „Unitárius Közlöny“ szerkesztősege.

Könnnyű jót tenni, ha van hozzá szív és akarat. Egy módot mi is ajánlunk. A ki elolvasta, félre tette ujságait, könyveit — mielőtt azok elhányodnának — szedje össze s küldje be a Dávid Ferencz Egylet Választmányának akár a titkár, akár alelnökönő főt. Ferencz Józsefné kezéhez, mert mi azonnal jó helyre fogjuk juttatni

A Dávid Ferencz Egylet a fiátfalvi egyház szószékére, melyet az unitáriusok az ev. ref vallásuakkal együtt használnak : egy teljes bibliát ; a brassói unitárius leány-egyháznak egy diszkötésü „Dávid Ferencz Emléket“ ajándékozott

A Dávid Ferencz Egylet pénztárába ez év aug. 25-től—nov. 21-ig a következő befizetések történtek :

Iszlai Márton volt pénztárnok kezéhez :

1 frt rendes tagsági díjat fizettek : Szuhay János, A.-Jára (91—93-ra) 3 frt. Gálfi Lőrincz, Kolozsvár (92—93-ra) 2 frt. Tóth Lajosné, Szent-Mihályfalva (92—94-re) 3 frt. Faragó Samu, Léva (1893-ra) 1 frt. Némethyné Csonka Mária, Kolozsvár 1 frt. Borbély Sándor, Vác (92—93-ra) 2 frt. Gyulai Ferencz, Pipe (93-ra) 1 frt. Gintner István, R.-Komárom (93-ra) 1 frt. Pap Mózes, Torda (93-ra) 1 frt. P. Horváth Kálmán főgondnok, alapító, (1893—97-re) 5 frt. Zoltán Miklós, Marosi József, Révész István, Osváth Gábor Héviz 1—1 frt.

1 frt 20 kr. előfizetési díjat fizettek : Borbély Gyula (92—93-ra) 2 frt 40 kr. Létai Domokos, Sinfalva (92—93-ra) 2 frt 40 kr. 1893-ra : Török Ernő, Mura-Szombat. Péterffi A., Székelyhid. Szász Ádám alapító tag, Kolozsvár. Némethy József, Pálfi Károly, Sz.-Udvarhely. Kálmán Mózes, Uj-Székel. Gál Lajos, Kövend.

Fiatalság Barátjáért fizettek : Szuhay János, A.-Jára 2 frt 20 kr. Csifó Salamon, Árkos 2 frt. Tóth Lajosné, Sz.-Mihályfalva 80 kr. Szabó Lajos, Szabéd 1 frt. Mózes Mihály, Abrudbánya 2 frt. Deák Miklós, Úrnös 2 frt. Osváth Gá-

bor, Héviz 4 frt, Raffaj Domokos, Uj-Székel 2 frt. Mltgos Daniel Gábor főgondnok úr pályadíjra 10 frt.

Hozzám fizettek 1 frt rendes tagsági díjat 1893-ra: Radó János, Déva. Derzsi Domokos, Toroczkó. Vári József, Kis-Kede. — Fiatalság Barátjáért: Derzsi Domokos, Toroczkó 4 frt. Dézsi Mihály, F.-Szovály 2 frt. Geréb Sándor, A.-Boldogfalva 1 frt 50 kr.

További tartozások beküldését czimemre (viz-utca 5. sz.) kérem.

Több oldalról hallván a panaszt, hogy az Unitárius Közlöny olvasói tájékoztatlanok esetleges hátralékaik felől, akár mint rendes tagok, akár mint előfizetők, a Központi Választmány elhatározta, hogy egy kimutatást fog nyomtatni a jövő év elején, melyben minden eddig befizetett összeg nyugtázva lesz s mely minden olvasónak el fog küldetni. Kérem ezért mindazokat, kikkel szemben az Unitárius Közlönynek követelése van, hogy ezt lehetőleg újlesztendő előtt, fizessék be, hogy a jelzett kimutatás minél jobb képét adhassa egyletünk tagjai buzgóságának.

Kolozsvárt, 1893 nov. 21-én.

Gálfi Lőrincz,
pénztáros.

Téli ujság. Az Unitárius Közlöny olvasóit, különösen a t. lelkész urakat értesítjük, hogy az *Unitárius Közlöny* a mult számon kezdve a *téli hat hónapra is megrendelhető*, és pedig a következő előnyös feltételekkel: *egy példány 60 krért, 10 példány 5 frtéért 20 példány 9 frtéért, 50 példány 20 frtéért 100 példány 30 frtéért.* Ezt a nagy kedvezményt csak azzal a feltétellel nyújthatjuk, hogy ha a megrendelések *egy névre történnek* s a jelölt összeg *előre megküldetik.* Ezek alatt a feltételek alatt elfogadjuk a megrendelést nov. és december hónapokban bármikor s a már megjelent számokat mindig utána küldjük. Reméljük és hisszük, hogy lelkészeink és tanítóink méltányolni fogják a Dávid Ferencz Egyletnek ezt az áldozatkész törekvését, igyekezni fognak hiveinket buzdítani az Unitárius Közlöny körül csoportosulásra.

Jó gyermek könyve, olvasni tudó iskolás gyermekeknek alkalmas karácsoni ajándék. Ára köve 20 kr. Postán küldve 23 kr. Megrendelhető a szerzőnél Boros Györgynél.

Szerkesztői izenetek. Ü. S. Ff. Elküldöttük. Használják lelkök épületére! — M. F. G. Bp. Előnyére vált. Csak alkalmat várok rá s kiadom. A kézírásnak utána nézek. — V. M. B—ó. Köszönet. A könyv elment. Levél is ment.

Jelen számhoz egy iv mellékletet csatoltunk.

Az „Unitárius Közlöny“ I—VI. kötetéből teljes példányokkal rendelünk. Egy-egy kötet 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.)

TARTALOM: November 15 én (Költemény.) Tarcsafalvi Albert. 177. lap. — Unitárius kérdés. Dr. Brassai S., Boros Gy. 178. l. — A chicagói vallásparlament. 180. l. — Emlékezzünk. Gálfi Lőrincz 182. l. — Manchester College Oxfordban. (Képpel.) 183. l. — Gyűlések után. Vidéki. 184. l. — Szülőföldem. (Költemény.) Lőfi Ödön. 185. l. — Beszélgetés Rutkainéval és Kossuth Lajossal. Csifó Salamon 187. l. — A Dávid Ferencz Egylet nyolczadik közgyűlése. 190. l. — A hatodik fiók-egylet. Mózes Mihály. 200. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 201. l. — Egyleti élet és munkásság. 202. l.

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt. (Belközéputca 10.)

